

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoget uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Med hensyn til udvalgsbehandling stiller jeg følgende forslag:

Forslagene under pkt. 20 og 21 henvises til socialudvalget.

Forslagene under pkt. 22 og 23 henvises til arbejdsmarkedsudvalget.

Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Op så tager vi dagens sidste sag, idet de tre sidst opførte sager vil blive behandlet på mandag. Den næste sag på dagsordenen er altså den sidste i dag.

Den sidste sag på dagsordenen var heref- ter:

24) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Arbejdstilbud til langtidsledige og ret til efterløn).

(Lovforslag nr. L 200. Fremsat 6/5 80).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

Dette forslag om jobtilbud til langtidsledi- ge betyder en forlængelse af den ordning, vi gennemførte her i tinget første gang i 1978.

Det er et forslag, hvori det offentlige for første gang tog et ansvar for, at folk, der ikke ønskede at forlade arbejdsmarkedet på grund af ledighed, havde mulighed for at fortsætte deres tilknytning til arbejdsmarke- det, såfremt de selv havde ønske derom. Denne jobtilbudsordning har efter vores op- fattelse virket efter sin hensigt, og jeg synes, at alene det dokumentationsmateriale, som

ministeren har ladet optrykke i bemærknin- gerne til forslaget, udtrykker sig så flot om forslaget, at det i sig selv er en anbefaling.

Ændringen af optagelsesbetingelserne i forbindelse med efterløn, således at man i fremtiden skal have været medlem i 10 år inden for de sidste 15 år i stedet for som nu blot 5 år inden for 10 år, kan vi fra socialde- mokratiets side tilslutte os.

Udviklingen siden efterlønnens gennemfø- relse har vist, at man for en ydelse til forsik- ringen på ca. 4.000 kr. kan få en modydelse, hvis man har spekuleret i ordningen, på op imod ½ mill. kr., og det finder vi ikke særlig holdbart; derfor kan vi tilslutte os, at opta- gelsesbetingelserne, som af ministeren fore- slået, strammes denne lille smule op.

Vi kan tilslutte os forslaget og håber på et hurtigt og positivt udvalgsarbejde.

Enggaard (V):

Den første bestanddel af arbejdsministe- rens forslag vedrører en forlængelse af ar- bejdstilbud til langtidsledige. Venstre har no- teret sig en række af de oplysninger, som er givet i forbindelse med forslaget, men mener alligevel, det vil være rigtigt at gå ind i en nøjere vurdering i forbindelse med udvalgs- arbejdet. Vi tror, at fremgangsmåde og erfa- ringe på dette område er meget væsentlige, og vi vil også godt vurdere, om en forlængel- se med tre år, som man her foreslår, er rime- lig med den usikkerhed, som vi trods alt må bedømme at en sådan lang periode vil være behæftet med. Men jeg vil godt spørge mini- steren, inden vi kaster os ud i en dybtgående analyse og vurdering af disse ting i udvalgs- arbejdet, om et sådant arbejde vil være om- sonst, om vi vil bruge vore kræfter og inter- esser forgæves i udvalget, fordi dette forslag er en fasttømret bestanddel af firpartiforliget, sådan som det er blevet lagt frem. Jeg håber, at man kan diskutere enkeltheder og have en nuanceret holdning til bestanddelene i forsla- get, og at det ikke er noget, som man kan tage eller lade ligge.

Jeg har noteret mig bemærkningen om, at man vil vurdere konsekvenserne af et afslag på jobtilbud, og at dette ikke hidtil har med- ført sanktioner. Jeg tror, at dette sanktions- problem i forbindelse med afslag på jobtil- bud er en væsentlig ting, og jeg skal ikke skjule, at vi mener i venstre, at det bør kunne

[Enggaard]

få konsekvenser. Det hænger også sammen med hele spørgsmålet om, i hvilket omfang det vil være muligt at begrænse dagpengeperiodens varighed i fremtiden. Det har jo tidligere været diskuteret, om man burde korte de tre år, som vi nu er nået ned på, ned. Venstre har ment, at det vil være rigtigt både over for den enkelte, over for samfundet og af økonomiske hensyn, hvis man kunne nå til en kortere periode, således at man tidligere havde konsekvenserne inde på livet.

Der er i disse forslag nogle omfattende konsekvenser for kommuner og amtskommuner, og der er selvsagt også nogle arbejdsbyrder for sådanne offentlige myndigheder at tage hensyn til i vurderingen af det. Det vil vi som sagt ikke diskutere i enkeltheder her ved første behandling, men vi vil gerne have lejlighed til at gå dybere ind i det.

Vi vil også gerne sammenholde det med eventuelle andre omfattende opgaver, som kommuner og amtskommuner kan komme ud for. Jeg refererer her f.eks. til ungdomsgarantiordningen, som er en ting, som forsøgs-mæssigt er på vej i to amter, men den planlægges jo udvidet gradvis til at være landsomfattende, og disse ting bør utvivlsomt ses i sammenhæng både med hensyn til økonomien og med hensyn til den arbejdsbyrde, som man pålægger de kommunale organer.

Den anden bestanddel af forslaget vedrører efterlønnen, og her er de store økonomiske perspektiver jo velkendte. Det er også kendt, at ordningen i sin tid var planlagt til at skulle hvile i sig selv og finansieres af de to parter, som er berørt af den, arbejdstagerne og arbejdsgiverne. Vi ved, at der er sket en udvikling, der er anderledes end den, der var forudset, og derfor ser vi frem til, at hele ordningen bliver taget op til revision efter de erfaringer, man har indhøstet i den første periode. Det, som er foreslået her, er kun et lille hjørne, der formentlig kommer som en forløber for en række andre ting, og vi vil være opmærksom på i denne forbindelse, om den overgangsregel, som er skitseret i ministerens forslag, vil komme til at fungere rimeligt.

Vi har noteret os med stor interesse, at der synes at være behov for en længere periode som grundlag for beregning af efterlønnen. En bemærkning om det er meget interessant. Jeg vil gerne spørge ministeren om hans grundlag for denne bemærkning. Har erfa-

ringerne omkring efterlønsordningen givet baggrund for, at man gør en sådan bemærkning? Er der eksempelvis forekommet tilfælde, hvor man har haft en forhøjet aflønning i den sidste del af ansættelsesperioden, således at man derigennem har kunnet få et kunstigt højt niveau for efterlønnen? I så fald er det unægtelig interessant.

Om den samlede stilling til lovforslagene kan jeg sige, at den vil afhænge af det videre forløb under udvalgsarbejdet, som vi vil deltage i med stor interesse.

Grethe Fenger Møller (KF):

Dette lovforslag indeholder jo bl.a. ændrede krav om medlemskab af en arbejdsløshedskasse som en betingelse for ret til efterløn, og det, man fra regeringens side har ønsket, er jo en skærpelse, således at man nu vil kræve 10 års medlemskab inden for de sidste 15 år.

Da regeringen i sin tid fremsatte lovforslaget om efterløn, brugte man forskellige begrundelser. Man talte om, at forslaget skulle ses som en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning, så man kunne skaffe flere i arbejde, og man talte også om, at det havde et socialt sigte, fordi det kunne give gode pensionsmuligheder for nedslidte lønmodtagere. Men jeg synes, at regeringen nu ligesom viser, hvad den vil. Dengang vi havde anden eller tredje behandling af regeringens efterlønsforslag, fastholdt arbejdsministeren, at han mente, der i det første år ville være 17.000, der gik på efterløn, og jeg sagde dengang, at jeg troede, tallet kom op på 40.000. Det kom det altså også. Nu ønsker man at stramme, og det er måske, fordi det er blevet for kostbart, der er for mange, der er gået på efterløn. Men dette forslag, og især, synes jeg, ministerens fremsættelsestale viser noget om, hvad der egentlig er sigtet med forslaget, for det siges i fremsættelsestalen:

»Erfaringerne fra den tid, ordningen har virket, har vist, at det fastsatte krav om medlemskab ikke sikrer den faste, stabile tilknytning til arbejdsløhedsforsikringssystemet, som ordningen bygger på, idet der har været eksempler på, at tidspunktet for indmeldelse i en arbejdsløshedskasse udskydes indtil 5 år forud for overgangen til efterløn.«

Det vil sige, at efterlønnen kan man betragte som en slags belønning til dem, der

[Grethe Fenger Møller]

melder sig ind i en arbejdsløshedskasse, og det vil sige, at efterlønsordningen kan misbruges til at skaffe medlemmer til A-kasserne. I sin tid ønskede vi fra konservativ side en efterlønsordning, der bl.a. var baseret på en deltids efterløn, på muligheden for at gå ind og ud af systemet, og især en ordning, der ikke var begrænset til dem, der var medlem af en A-kasse. Nu strammer man kravene, og så kan man sige, at man måske får nogle besparelser, men samtidig går det ud over nogle grupper.

Det går for det første ud over de grupper, som har været i en situation på arbejdsmarkedet, hvor der ikke har været tradition for, at man var medlem af en A-kasse. De får endnu vanskeligere ved det. Tænk på personalet inden for rengøringssektoren, hvor der heller ikke altid er tradition for medlemskab af en arbejdsløshedskasse.

Nu siger man så, at disse mennesker, som ikke tidligere har set det som en del af deres tilknytning til arbejdsmarkedet, for at få efterløn må betale prisen og melde sig ind i en arbejdsløshedskasse. Jeg synes, det er en forkert måde at lave ordningen på, og nu ved vi i hvert fald klart, hvor vi har regeringen.

Den anden del af lovforslaget indeholder regler om forlængelse af jobtilbudsordningen, og den vil vi godt være med til at drøfte under udvalgsbehandlingen. Jeg synes, det er beklageligt – og det syn har regeringen jo også givet udtryk for, at så få er kommet med på denne ordning inden for den private sektor, og jeg mener, vi må drøfte, hvorvidt arbejdsformidlingen har fungeret godt. Hvad kan vi gøre for at få flere over i den private sektor? Fungerer ordningen godt nok, for det, vi ønskede, var jo, at man ligesom skulle give folk en mulighed for at vedligeholde deres tilknytning til arbejdsmarkedet? Kan vi gøre det? Er de jobtilbud, vi kan skaffe, gode nok, eller kan vi gøre det på en anden måde? Og kan man virkelig sige, at folk får det ud af det jobtilbud, de har fået, som de kunne få?

Jeg synes også, det er beklageligt, at så mange af dem, der har fået et jobtilbud, ikke kan forblive i beskæftigelsen, og det vil vi godt være med til at diskutere og se positivt på under udvalgsbehandlingen.

Regeringen har foreslået, at jobtilbudsordningen forlænges for 3 år. Jeg vil mene, at man måske bør overveje, om man ikke i ste-

det for skal sige, at vi foreløbig forlænger den for 1 år og så foretager en vurdering, for ellers kommer vi nemt over i en situation, hvor den er permanent, og jeg tror ikke på, at det er den måde, vi skal løse vores arbejdsløshedsproblemer på. På den anden side kan man også sige, at man gennem jobtilbudsordningen har kunnet give i hvert fald nogle mennesker nogle tilbud, som har været meget nyttige og værdifulde for dem. Så jeg tror, at det, vi ligesom har brug for, er en positiv analyse af, hvordan vi kan gøre ordningen bedre, og måske skulle vi gøre den 1-årig, så vi ligesom prøver løbende at vurdere: hvordan får vi dette til at fungere bedst muligt?

Lawaetz (FP):

Hr. Kaj Poulsen udtrykte sin tilfredshed med virkningerne af loven. Dem kan man jo diskutere. Det væsentligste resultat set med mine øjne er, at man reddede en hel masse mennesker, der faldt for 26 ugers reglen.

Jeg vil godt indledningsvis sige, at det sådan set er trist, at vi skal fortsætte med denne form for lovgivning, for det indicerer jo, at regeringen ikke venter nogen forbedring i beskæftigelsessituationen inden for de nærmeste år.

Man har f. eks. i de fine opstillinger i årene 1981, 1982 og 1983 regnet med samme besparelse i arbejdsløshedsdagpenge, og da må man sige: hvem har lovet, at arbejdsløsheden ikke stiger, og hvem har lovet, at understøttelsen ikke stiger ud over de 39 kr. 15 øre, der regnes med i dag?

I sandhedens interesse bør man også bemærke, at staten ligefrem efter opstillingen tjener penge på ordningen, medens udgifterne skubbes over på kommunerne.

Dernæst må man naturligvis sætte et stort spørgsmålstegn ved det nyttige og det rent produktive i de meget ofte konstruerede beskæftigelsesarbejder, som måske ellers kunne have været sparet. Tallene viser også beklageligvis, at 45 pct. igen bliver ledige efter jobtilbudsperiodens udløb, og det vil sige, at hvis vi forlænger loven i 3 år, kan disse 45 pct. tage det helt roligt. De kan igen gå nogle år på fuld understøttelse, og så er de fortsat på et eller andet tidspunkt sikret en 9 måneders arbejdsperiode. For en del af os virker det ikke beroligende rent økonomisk set.

[Lawaetz]

Og hvordan ser fremskridtspartiet politisk på det? I retfærdighedens navn er der for mig at se to positive punkter: folk har bedre af at arbejde end at gå ledige, og man giver pengene nyttigere ud til løn end til understøttelse. Men så er jeg også bange for, at det positive er sagt.

Vi er ikke tilhængere af store tilskud til arbejdsgiverne. Vi er tilhængere af, at erhvervslivet er så sundt, at den slags er overflødigt. Det var naturligvis langt bedre, om man forstod at give erhvervslivet så sunde vilkår, at man kunne undgå den slags kunstige indsprøjtninger.

I øvrigt er det helt forkert, at man ikke tør pille ved aflønningen af folk, der i årevis har været ledige, eller helt unge, som lige er fyldt 18 år. Arbejdsministeren har tidligere på et direkte spørgsmål svaret mig, at de skulle aflønnes med den for området gældende løn, og her opstår en lang række skævheder. F. eks. er det uretfærdigt over for dem, der i 20 år har været beskæftiget på den samme arbejdsplads, og som kan deres job, at der kommer nye og uøvede unge ind til akkurat den samme løn. Vi har også eksempler på, bl. a. i Vestjylland, at disse ansatte ved beskæftigelsesarbejder får en højere løn end lønnen på det private arbejdsmarked.

Det er klart, at det er noget, man ikke vil tale om. Men hvis man virkelig ville og turde tale om det, var det helt rimeligt, at de startede med garantilønnen på 35 kr. 75 øre; så var der samtidig kommet en økonomisk fornuft ind i det. Og det er vel ikke helt ukendt fra en række eksempler, at man ikke just overanstrenger sig ved disse lidt konstruerede kommunale beskæftigelsesarbejder.

Jeg har indtil nu hørt tre ordførere, og jeg er bange for, at vi kommer til at stå forholdsvis alene med vores betragtninger, som på det punkt er meget nøgterne. Vi kan se de to positive punkter, jeg nævnte, men vi kan også se de skadelige virkninger. Vi kan også se, at man sådan set for tid og evighed spænder et sikkerhedsnet ud, og deri ligger i sig selv noget farligt, for hvor er incitamentet til at søge arbejde? I særdeleshed er vi skuffet over, at så få er blevet hængende – jeg tror, det er 25 pct. på det private arbejdsmarked – så jeg kan ikke dele hr. Kaj Poulsens umiddelbare begejstring for virkningerne. Det er muligt, at hr. Kaj Poulsen er enig med sin

arbejdsminister, men den store begejstring må jeg gemme til senere.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Selve jobtilbudsordningen har vi jo i SF ikke udtrykt den helt store begejstring for. Bl. a. stemte vi i sin tid ikke for loven. Vi erkender, at loven har den værdi, at den forhindrer nogle mennesker i at falde for 26 ugers reglen, og det er godt. Vi påpeger dog samtidig, at de 60–67-årige desværre ikke er under ordningen, hvilket presser dem ud fra arbejdsmarkedet og over på efterlønnen, og vi har også haft nogle problemer omkring dette med at have penge med i baglommen, når der var tale om beskæftigelse i det private erhvervsliv. Nu viser jo de undersøgelser, der er blevet lavet, at den bekymring ikke havde været nødvendig, i hvert fald ikke i det omfang, vi havde den, for det er ikke i det omfang, vi havde troet, lykkedes at skaffe job i det private erhvervsliv.

Vi har nu bl. a. erfaringer for, at jobtilbudsordningen har betydet, at en typograf er blevet anvist til at skulle passe børn i Tivoli. Det er der selvfølgelig ikke noget odiøst i i sig selv, men hans mulighed for at dygtiggøre sig inden for sit fag og dermed blive bedre rustet til et job i sit eget fag er forringet, mener vi. Det er bare et eksempel, der viser, at loven selvfølgelig har sine svagheder.

Nu kommer så forslaget om at beholde ordningen i tre år, og til det må jeg sige efter at have vejet for og imod, at det kan vi støtte, samtidig med at vi vil arbejde for en forbedring af denne ordning; ikke mindst så vi gerne, at videreuddannelse, efteruddannelse og uddannelse i det hele taget ligesom kunne tælle lidt mere med i ordningen, end det hidtil har gjort.

At tilbudsordningen rykkes frem, så tilbuddet nu gives et halvt år før, synes vi naturligvis er udmærket, men jeg går også ud fra, at vi har sikkerhed for, at det ikke betyder, at man falder et halvt år før for 26 ugers reglen – det fremgår i hvert fald ikke af forslaget – for hvis det er tilfældet, er vi naturligvis ikke til at tale med på dette område.

Med hensyn til efterlønnen er det sådan, at vi hele tiden har betragtet denne som en slags, skal vi sige social lov. Allerede i 1968 stillede SF første gang forslag om en efterløn, og derfor var vi glade for, at vi fik efter-

[Lilli Gyldenkilde]

lønsordningen. På trods af nogle mangler synes vi, det var en god ting. Det er den eneste virkelige reform, man kan tale pænt om inden for de sidste år.

Det, der nu lægges op til, er så at mindske antallet af folk, der kan gå på efterløn, i og med at man strammer kravene, således at man skal have været i A-kasse i 10 år og ikke som nu i 5 år, og det synes vi ikke vi kan medvirke til, for vi ønsker ikke at mindske antallet af folk, der kan gå på efterløn. Det er ganske vist ud fra helt andre synspunkter end dem, den konservative ordfører gav udtryk for heroppe. Vi ønsker naturligvis, at så mange som muligt skal gå ind i fagforeningerne og være tilknyttet A-kasserne, men vi synes bare ikke, det skal stilles som et ekstra krav her, for vi ønsker ikke at mindske antallet, der kan gå på efterløn. Det gør vi ikke ud fra det synspunkt, at med de pensionsordninger, vi i øvrigt har, førtidspension, folkepension og invalidepension for den sags skyld, kan der jo være tale om, at nogle af de mennesker, der søger over, er så dårligt stillet, at hvis de ikke kan gå på efterløn, fordi de ikke kan opfylde kravet om tilknytning til A-kasserne, må de søge over i en af de andre sociale ordninger, og da de er så tilpas dårlige, synes vi, at vi vil medvirke til at fastholde efterlønsordningen på dette område, så der ikke af den grund sies nogle mennesker fra, som har brug for at gå på efterløn.

Der er desværre som altid fra arbejdsministerens side en sammenkædning af forslagene, som gør det smaddersvært for os. Vi kan gå ind for noget af det, og vi må gå imod andet, men vi må se, hvordan vi kan komme til rette undervejs med det under udvalgsarbejdet.

Bolvig (RV):

Der er to forslag, jeg har været særlig glad for at medvirke til, nemlig det om jobtilbud til langtidsledige og det om efterlønsordningen. Begge forslag har efter min mening været succesrige. Jeg ved godt, der har lydt kritiske røster mod jobtilbudsordningen, og det er da også rigtigt f. eks., at for mange er blevet placeret i den offentlige sektor. Men derfor har ordningen alligevel været en succes, og jeg synes, det er naturligt for et samfund som det danske, at vi giver langtidsledige et tilbud om arbejde eller uddannelse.

Man skal i de ret udførlige bemærkninger lægge mærke til erfaringerne fra Viborg, hvor 53 pct. af de langtidsledige har fundet beskæftigelse i den private sektor. Det er meget glædeligt, bl. a. fordi hovedparten af de langtidsledige, der kom over i den private sektor – det viser tallene jo også meget tydeligt – bliver i et arbejde i erhvervslivet. Når resultaterne fra Viborg er særlig gode, mener jeg, det helt klart er, fordi man i arbejdsformidlingen i Viborg har gjort ekstra meget ud af en opsøgende indsats og har sikret sig, at arbejdsformidlingens folk har et særligt lokalt kendskab til de enkelte virksomheders produktion og klima, og derfor synes jeg, det er rart, at der i de forslag, der nu ligger her til behandling, er afsat midler til en styrkelse af arbejdsformidlingen. Vi kan så håbe, at den opsøgende virksomhed rundt omkring i hele landet vil blive styrket, og et af resultaterne heraf vil netop blive, at vi, også når det drejer sig om jobtilbudsordningen, forhåbentlig og formentlig i fremtiden vil se, at flere vil blive tilbudt arbejde i den private sektor.

Jeg så gerne, om vi gradvis kunne nedbringe tiden, inden arbejds- og uddannelses-tilbud gives. Det har det radikale venstre også drøftet med regeringen. Vi ser meget klart de problemer, der er ved en for kraftig nedbringelse af tiden, for så får vi en ophobning af langtidsledige, som skal sikres et jobtilbud, og det vil givet overstige bl. a. arbejdsformidlingens kræfter. Jeg håber, ministeren er enig med mig i, at det mål, vi stræber imod, når vi nu har klaret den nedgang, vi diskuterer her, og vi kommer ind i smult vande igen, er at blive i stand til yderligere at nedbringe tiden, inden et arbejdstilbud gives.

Man kan gøre skarn uret, og man kan også gøre det konservative folkeparti uret. Jeg frygtede, at regeringen, bl. a. fra konservativt hold, var udsat for pres med henblik på en forringelse af efterlønsordningen, og jeg lyttede derfor med megen glæde og nogen overraskelse til fru Grethe Fenger Møller, som netop talte om, at der skulle inddrages flere under efterlønsordningen, og jeg tror da, at såvel det radikale venstre som regeringen med glæde vil diskutere med det konservative folkeparti, om der kan skaffes flertal for, at vi udvider og forbedrer efterlønsordningen. Ordningen har jo været en succes, en stor menneskelig succes. Det er virkelig dej-

[Bolvig]

ligt at møde glade og tilfredse efterlønsmodtagere.

Det radikale venstre kan gå ind for kravet om en længere A-kassetilknytning, og det kan vi, fordi regeringen i det fremsatte forslag har en for os acceptabel og udmærket overgangsordning.

Jeg vil gerne sluttelig sige, at som tidligere understreget ville vi gerne være i stand til at indføre en deltidsefterlønsordning, idet jeg er overbevist om, at mange mennesker gerne vil nedtrappe, gerne vil have en kortere arbejdstid uden helt at forlade arbejdsmarkedet, og kunne vi finde en fornuftig form, hvor vi kombinerede en deltidsefterlønsordning med et deltidsarbejde, tror jeg, vi ville nå frem til en endnu bedre efterlønsordning end den, vi har i øjeblikket. Jeg kan se de mange problemer derved, men jeg håber, vi engang er i stand til at finde et fornuftigt forslag i den retning, således at folk gradvis og glidende kan forlade arbejdsmarkedet.

Mimi Jakobsen (CD):

Vores ordfører, hr. Arne Melchior, kan ikke være til stede, og jeg skal derfor på CDs vegne give tilslutning til forslaget.

CD har jo været med til at vedtage den gældende efterlønsordning, og jeg vil gerne understrege, at CD fortsat står ved de principper, der ligger bag. Vi mener fortsat, det er en anstændig, en pæn og en menneskelig måde at slippe arbejdslivet på, jo mere gradvis det kan ske, jo bedre.

Jeg vil da også gerne med det samme tilslutte mig de sidste betragtninger, hr. Bolvig kom med heroppefra om, at en deltidsefterlønsordning ville være ønskværdig. Det var også en af de ting, CD førte frem, da vi behandlede efterlønnen i sin tid. Vi ser gerne en delvis aftrapning, også mere delvis end den, der er tale om i dag. Det giver naturligvis nogle problemer, men man kunne også løse et af de problemer, der knytter sig til efterlønsordningen, og som man tit hører om, nemlig at virksomhederne faktisk ikke kan skaffe en arbejdskraft af den kvalitet og med den erfaring, som man må afgive i kraft af efterlønsordningen.

Nu er efterlønsordningen altså blevet en stor succes, og det må man naturligvis glæde sig over; det var jo derfor, vi lavede den. Men det kan altså også betyde, at det kan

være nødvendigt at stramme op, og det kan vi tilslutte os.

Med hensyn til jobtilbudsordningen for de langtidsledige er vi ligeledes enige i, at den bør videreføres, og som det er nævnt i bemærkningerne til forslaget, vil der også være tale om, at man fremskynder jobtilbudstidspunktet med et halvt år. Det er vi også meget enige i, for det er naturligvis en fordel, at dette tilbud gives så tidligt som muligt for at undgå de meget lange ledighedsperioder. Jeg vil dog godt påpege, at det giver et problem i visse tilfælde, nemlig hvor der sker en vægning ved at tage et jobtilbud, og hvor den pågældende så formodentlig vil gå på understøttelse i en endnu længere periode efter at have vægret, end tilfældet er i dag. Men det kan vi drøfte i udvalget.

Så vil jeg gerne gøre nogle enkelte bemærkninger til hr. Lawaetz, som var inde på spørgsmålet om aflønningen af de unge mennesker i beskæftigelsesprojekterne. Det er et problem, som CD også har interesseret sig en del for, og jeg vil gerne bede hr. Lawaetz om at læse den aftale, der er indgået mellem de 4 partier, og hvori der står – om end det måske er i lidt forblommede vendinger, er i hvert fald meningen klar – at man fra partiernes side ønsker at tage dette problem op. Det er ikke noget, man kan løse fra den ene dag til den anden, det er jo overenskomstspørgsmål, men under alle omstændigheder tales der i aftalen om, at man vil forsøge at harmonisere størrelsen af betalingerne for forskellige kurser, for forskellige tilbud for denne aldersgruppe, og i denne harmonisering ligger formodentlig ikke, at samtlige unge mennesker skal have 48 kr. 2 øre i timen, men at timelønnen på en eller anden måde må søges nedbragt. Vi ser også gerne, at man drøfter problemerne vedrørende sanktioner ved vægning, som også hr. Enggaard var inde på.

CD kan i hvert fald give tilslutning til forslaget.

Kurt Hansen (VS):

Da forslaget om efterlønsordningen blev vedtaget her i folketinget, undlod VS at stemme. Vi gjorde det, fordi vi mente, at den var for dårlig. Efterlønsordningen skulle efter vores opfattelse være bedre, og vi stillede på daværende tidspunkt en lang stribe æn-

[Kurt Hansen]

dringsforslag til regeringens forslag, hvoraf det klart fremgik, hvordan vi mente efterlønsordningen skulle se ud. Vi har nu udarbejdet et konkret forslag om en efterlønsordning, som kommer til behandling en af de nærmeste dage, og jeg kan love ministeren, at vi også agter at fremsætte dele af dette forslag som ændringsforslag til det forslag, vi behandler i dag.

Vi siger naturligvis klart nej til den forringelse af efterlønsordningen, som ligger her. Vi ser den som et udtryk for, at regeringen har forsøgt at imødegå en del af den hetz, der fra borgerligt hold er ført mod efterlønsordningen, og kender vi regeringen ret, ved vi udmærket godt, at der vil blive givet flere indrømmelser i forbindelse med denne i forvejen alt for utilstrækkelige ordning. Vi siger som sagt ja til forbedring og nej til forringelse.

Men jeg synes også, at det forsøg på smædekampagne, som socialdemokraterne har kørt mod VS i forbindelse med efterlønsordningen, klart falder til jorden. Man kan kun tage sig til hovedet og ryste på det, når man ser, hvordan man nu selv går hen og laver yderligere forringelser. Vi har klart sagt, at vi vil have nogle forbedringer af efterlønsordningen, og nu må vi endda stå og forsvare det, som vi synes er utilstrækkeligt, fordi socialdemokraterne yderligere vil forringe det. Socialdemokraternes smædekampagne er ført med løst krudt, med vådt krudt, det er en vandkanon, der bukker sammen på midten. Den kampagne, som socialdemokraterne har forsøgt at køre mod VS på dette område, er simpelt hen løbet helt ud i sandet.

I forbindelse med jobtilbudsordningen må vi sige, at vi principielt er imod den, da den i stor udstrækning bygger på socialhjælp til kapitalen. Flere penge til privatkapitalen er hovedindholdet i den, og det er vi naturligvis imod.

Der er heller intet frivilligt i denne jobtilbudsordning. På mange leder og kanter er det et ultimatum: hvis du ikke siger ja til det job, som du bliver tilbudt her, er det ud af arbejdsmarkedet, så er det et spark bagi. Og man kan også tydeligt se af bemærkningerne til dette lovforslag, at regeringen overhovedet ikke aner noget som helst om, hvorfor lidt over 40 pct. af dem, der har fået såkaldt jobtilbud, ikke har benyttet sig af det. I bemærkningerne tales der om, at det kan være,

og andre har måske ikke osv., osv. Man har overhovedet ikke nogen undersøgelser, der kan berettige til yderligere at stramme op på dette jobtilbudsordningsområde. Det er klart, at nu skal der være sanktioner forbundet med at sige nej, fordi man rykker frem. Jeg vil godt have, at arbejdsministeren kommer herop og fortæller, hvad disse sanktioner skal bestå i, for vi ved udmærket godt, at når disse ting bliver overladt til arbejdsmarkedets parter med arbejdsdirektoratet som drivkraft i foretagendet, vil der komme sanktioner, og det, arbejdsministeren går efter her, er alene at få det væk fra folketingsalen og over til noget administrativt, således at der kan blive mindst mulig ballade om alle de forskellige opstramninger, der bliver lavet, de opstramninger, der mere og mere tager karakter af chikane over for de arbejdsløse.

Så regner ministeren med, at dette med jobtræning vil være en saga blot om 3 år, for så er § 65 virkelig kommet til at slå igennem for fuldt drøn. Her synes jeg, det er ganske bemærkelsesværdigt, at arbejdsministeren klart, måske lidt fordækt, tager LO-økonom Gunner Iversen i forsvar, når han siger: jeg vil vove den påstand, at der i dag findes mellem 10.000 og 15.000 A-kassemedlemmer, som burde være placeret under bistandsloven som egentlige revalidender. Den sortering, jeg efterlyser, skal sikre, at folk placeres, hvor de rent faktisk hører hjemme. Hvad er kriterierne for denne placering? Vi vil komme til at opleve med § 65, med jobtilbudsordningen, at folk simpelt hen skal presses ud af arbejdsmarkedet; der skal pyntes på statistikkerne, det er det, arbejdsministeren går efter. Jeg vil godt have, at arbejdsministeren kommer herop og afslører, hvad kriterierne er for den sortering, der nu skal til at finde sted. Der er klart argumenteret med i bemærkningerne, at denne jobtræningsordning eller jobtilbudsordning, som den så smukt kaldes, kan falde væk. Den er mere eller mindre unødvendig om 3 år, fordi da har vi § 65, der kan klare den nødvendige sortering af folk fra arbejdsmarkedet. Var det ikke en idé, hr. arbejdsminister, undtagelsesvis at komme op og besvare de spørgsmål, der bliver stillet her i folketingsalen? Det er noget, der sker sjældent.

Poul H. Møller (KrF):

[Poul H. Møller]

Loven om dette ekstra jobtilbud til de mange, der efterhånden mister dagpengerebet, ønskes forlænget i yderligere 3 år, og det må vel siges at være en rimelig foranstaltning i en tid med den store arbejdsløshed, vi har.

Jeg er i modsætning til hr. Bolvig ikke af den opfattelse, at det har været den helt store succes, det store tilløbsstykke. Alene bemærkningerne om, at 40 pct. af dem, der fik tilbud, afslog det, må vel nok siges at være skuffende, så den helt store succes har det vel ikke været.

Som bekendt skal man ikke generalisere, men jeg synes jo nok, at hvor der ikke har været en rimelig motivering for at afvise tilbuddet, havde det måske nok været på sin plads med en sanktion af en eller anden art, og af bemærkningerne fremgår det altså også, at man er opmærksom på det, og en stramning på dette område bebudes nu.

En langt større succes har den anden del af forslaget, efterlønnen, været. Den har næsten været en alt for overvældende succes, forstår man på det hele, og det er formentlig også som følge deraf, at man nu foreslår en stramning, så medlemskabet af en A-kasse skal have været i mindst 10 år i stedet for tidligere 5 år. Man ønsker dermed at imødegå, at det ligefrem bliver en økonomisk spekulation, der får folk til at melde sig til dette. Men det er jo en lettelse for mange af dem, der netop ved 60 års alderen føler sig trætte og nedslidte, og som ønsker at stå af ræset, og så er det jo, som det er med en pensionsforsikring, at man må være forberedt i god tid. At denne ordning så ikke hidtil har bevirket en tilsvarende tilgang til de ledigblivne arbejdspladser, kan jo kun beklages.

Men disse småindvendinger til trods kan jeg tilsige, at kristeligt folkeparti går ind for begge dele af lovforslaget.

Blot en enkelt lille ting vil jeg spørge arbejdsministeren om. Der er sat en skæringsdato, den 6. maj, nemlig den dag, forslaget er fremsat. Ville det ikke have været rimeligt – det synes jeg i hvert fald – om man havde ventet med at sætte skæringsdatoen til lovens ikrafttræden, som der stadig vil ske ved bekendtgørelsen i Lovtidende? Jeg kunne i hvert fald forestille mig, at der var en del 50-årige, som først i disse dage bliver bekendt med loven og derfor gerne vil være med i ordningen, men måske kommer for

sent. Men det er kun en lille ting ved siden af.

Mølgaard (DR):

Det er selvfølgelig en ulykkelig tingenes tilstand, at der er arbejdsledige på langtidsbasis i det hele taget. Retsforbundet vil gerne medvirke til at fjerne dette samfundsfænomen, der er uheldigt, men så længe vi har de langtidsledige, er retsforbundet positivt stemt over for jobtilbud til dem. At der kan være grund til nøjere at analysere de hidtil indvundne erfaringer med jobtilbudsordningen, hvad flere tidligere ordførere har slået til lyd for, skal jeg ganske tilslutte mig.

Retsforbundet vil godt medvirke til begrænsninger i adgangen til efterløn, hvis der findes relevante kriterier herfor, som bidrager til en højere grad af ligestilling mellem de forskellige befolkningskategorier. Det gør regeringens forslag mindst talt ikke. I praksis sætter det nye urimelige skel eller uddyber eksisterende, f.eks. dette, at man kræver et længere åremåls medlemskab af en arbejdsløshedskasse, hvilket i praksis kommer til at fungere som et krav om fagorganisationsmedlemskab i en længere periode som betingelse for at kunne opnå efterløn. Også uorganiserede arbejdere kan være nedslidte. Også de er borgere og bør nyde ligestillingsrettigheder, hvis vi skal administrere Danmark som en retsstat, hvad retsforbundet jo vil. Også selvstændige kan være nedslidte, men i praksis forhindres deres adgang til efterløn i en lang årrække, fordi deres arbejdsløshedskasse er så ung af alder. En 60-årig købmand er ofte nok så tjenlig som mange andre til en eventuel gradvis aftrapning af det daglige pukleri, som ofte end ikke har formildende ferie eller frilørdage indbygget i årets gang. Ligestillingen imellem en sådan selvstændig og en arbejdstager er i forvejen ret problematisk. Indkomsterne og selve indkomstbegrebet er forskelligt fra person til person, og efterlønsvilkårene kan godt komme til at virke noget vilkårlige. Det bliver de endnu mere, når vi tænker på en tredje kategori, nemlig tjenestemænd.

Egentlig var en ligestillingsreform i form af etablering af en eller anden omfattende tryghedsforsikring det, der var brug for, for at skaffe ligestilling. Men det vil føre for vidt

[Mølgaard]

uden for det egentlige tema for denne debat at uddybe denne tanke i detaljer.

Jeg skal vende tilbage til det konkrete lovforslag og fastslå, at vi gerne medvirker til begrænsninger i spekulationen i efterlønsordningen, men ikke på den vis, regeringen her foreslår. Retsforbundet vil forbeholde sig at stille ændringsforslag til forslaget, der f.eks. gør et åremåls uafbrudt erhvervsudøvelse, konstateret via skatteblanketter, til kriteriet for ret til efterløn fremfor dette med arbejdsløshedskassemedlemskabet. Vi vil endelig overveje arbejdsmedicinske kriteriers indbygning i forudsætningerne for adgang til efterløn. Udvalgsarbejdet kan forhåbentlig bidrage til afklaring af relevansen af og muligheden for noget sådant.

Alt i alt er der således en række spørgsmål, vi ønsker afklaret inden vor endelige stillingtagen. Der er for os at se både noget godt og noget mindre godt i dette forslag, der gør det helt naturligt, at vi venter med den endelige stillingtagen til et senere tidspunkt.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg vil gerne starte med at takke ordføreren for partierne for den meget positive modtagelse, regeringens forslag har fået her ved første behandling. Så vidt jeg kunne høre, var det kun venstresocialisterne og fremskridtspartiet, der helt afviste regeringens forslag. Det er jeg selvfølgelig ked af, men det er jo positivt, at de øvrige partier har en konstruktiv holdning til forslaget.

Jeg skal først give en række svar på de spørgsmål, hr. Enggaard har rejst.

For det første spurgte hr. Enggaard, om dette forslag var forligsstof, om det indgik i aftalen mellem de fire partier, eller om man havde en nuanceret holdning, så man kunne tale om tingene i udvalget. Jeg kan sige, at det er ikke et enten-eller, det er et både-og. Det er både forligsstof og udtryk for en nuanceret holdning fra regeringens og partiernes side, så vi er selvfølgelig parate til at tale om problemerne i udvalget.

Jeg vil gerne over for hr. Enggaard bekræfte, at det fortsat er en forudsætning for regeringen, at parterne gennem deres bidrag selv skal dække nettoudgifterne ved ordningen.

Hr. Enggaard sagde, at forlængelsen af ordningen ville have omfattende også økonomiske konsekvenser for amter og kommuner, og det er der jo redegjort for i bemærkningerne til forslaget.

Men jeg vil gerne understrege, at de tal, der er nævnt – hvad der også fremgår af teksten – klart undervurderer den besparelse, kommuner og amter reelt har i kraft af jobtilbudsordningen, fordi alternativet ville være, at folk faldt for tidsbegrænsningerne i arbejdsløshedsforsikringsloven og derefter ville være henvist til forsørgelse over bistandsloven, hvor kommunerne jo skal dække halvdelen af udgifterne.

Jeg vil gerne sige til hr. Enggaard, at vi selvfølgelig også er parate til at diskutere andre spørgsmål i forbindelse med denne sag, når det drejer sig om kommunernes engagement på arbejdsmarkedet, men at det er en kendsgerning, at der mellem kommunerne og regeringen er enighed om, at forlængelsen af denne ordning ikke forrykker byrdefordelingen mellem stat, amter og kommuner, også når man henser til de forpligtelser, der ligger i beskæftigelsesplanen inklusive den særlige ungdomsgarantiordning.

Jeg vil gerne rette en enkelt lille misforståelse. Man har ofte, også medlemmer af hr. Enggaards parti, sagt, at arbejdsministeren i sin tid klart undervurderede belastningen ved efterlønsordningens gennemførelse; man sagde, at dengang regnede arbejdsministeren kun med, at 17.000 det første år ville benytte sig af det tilbud, der lå i efterlønsordningen. Jeg vil gerne understrege, at det ikke var min vurdering, det var arbejdsmarkedets parters vurdering under det udvalgsarbejde, der førte frem til efterlønsordningen. Tværtimod sagde jeg allerede i min fremsættelsestale i sin tid, at jeg mente, at ordningen ville få en større tilgang end det, der fremgik af udvalgsarbejdet. Men jeg må indrømme, at det også er kommet bag på mig, hvor stort et behov efterlønsordningen i virkeligheden har opfyldt.

Jeg skal sige til hr. Enggaard, at efter regeringens opfattelse er overgangsreglen skudsikker. Ingen person vil blive bragt i vanskeligheder med det forslag, der ligger her, som har haft en berettiget forventning om at kunne gå på efterløn efter de nugældende regler.

Hr. Enggaard spørger i forbindelse med afsnittet i bemærkningerne om, at vi overvejer at forlænge den periode, der skal tages

[Arbejdsministeren]

hensyn til ved udmålingen af efterlønnens størrelse, om der ligger nogen konkrete erfaringer. Det gør der desværre. Det er vort indtryk, at der er sket et misbrug af den korte periode, således at folk, 3 måneder før de er gået på efterløn, er gået op på et højere timetal. Da regeringen er modstander af den form for utilsigtet anvendelse af lovgivningen, vil vi gerne være med til at løse dette problem.

Så skal jeg sige til fru Grethe Fenger Møller, at fru Grethe Fenger Møller ikke får mig til at indrømme, at sigtet med efterlønsordningen er et andet, end da vi i sin tid foreslog ordningen. Det er for regeringen primært en arbejdsmarkedspolitisk ordning, der har et dobbelt formål: dels at give nedslidte mennesker på arbejdsmarkedet mulighed for frivilligt at forlade arbejdsmarkedet på anstændige økonomiske vilkår, dels at give unge eller yngre personer mulighed for beskæftigelse, og erfaringerne hidtil tyder på, at ordningen i høj grad har levet op til disse forventninger.

Jeg deler sådan set, det har jeg også sagt tidligere, fru Grethe Fenger Møllers ønske om, at man kunne indbygge en deltidsordning. Det er også et svar til hr. Bolvig. Men det forslag, som det konservative folkeparti i sin tid fremsatte, løste ikke dette problem uden at medføre andre meget store problemer. Jeg kan sige, da jeg var teknisk konsulent på ordningen, at det var en overordentlig skrøbelig konstruktion, der i sin tid blev foreslået folkettinget. Kan man finde en fornuftig løsning på dette problem, er regeringen positiv.

Jeg skal sige til fru Grethe Fenger Møller og andre, som har været inde på, at for få kommer i beskæftigelse i private virksomheder i kraft af jobtilbudsordningen, at jeg deler bekymringen over, at så ringe en procentdel kommer i beskæftigelse i private virksomheder. Jeg har over for Arbejdsgiverforeningen og over for erhvervslivet ofte givet udtryk for det synspunkt, at man her burde tage en større del af de mennesker og løse deres problemer. Den støtteordning, der er opstillet af hensyn til disse langtidsledige på arbejdsmarkedet, skulle i virkeligheden give mulighed for, at erhvervslivet kunne tage flere, end det hidtil har gjort. Det er imidlertid min forventning, at den omstændighed, at vi fremrykker tidspunktet for jobtilbuddet, vil

indebære, at der bliver bedre tid til at finde det rigtige jobtilbud, at der bliver bedre tid til uddannelse, og at der derfor skulle være bedre mulighed for en placering af en større andel af de langtidsledige i private virksomheder.

Så siger hr. Lawaetz, som ikke har mange venlige bemærkninger til overs for hverken den ene eller den anden bestanddel af regeringens forslag, at det er skuffende, at 45 pct. af dem, der har været omfattet af jobtilbudsordningen i 1979, er faldet tilbage i arbejdsløshed. Jeg vil gerne sige til hr. Lawaetz, at den vurdering deler jeg, den beklagelse deler jeg. Omvendt kan man vel sige, at hvis ikke denne ordning var blevet gennemført, ville et meget stort antal mennesker ingen chance have haft for at blive på arbejdsmarkedet og sikre sig varig beskæftigelse. Alternativet til denne ordning er en håbløshedens tilstand for de langtidsledige, og det synes jeg man retfærdigvis skal have med i vurderingen.

Så begyndte hr. Lawaetz at tale meget om unges aflønning under beskæftigelsesarbejder. Jeg vil gerne understrege, at jobtilbudsordningen ikke er nogen beskæftigelsesarbejdslovgivning. Det er netop meningen med jobtilbudsordningen, at man som langtidsledig får tilbud om normal beskæftigelse på en normal arbejdsplads til normal aflønning, og det synes jeg er vigtigt.

Jeg vil gerne complimentere fru Lilli Gyldenkilde for hendes indlæg her i dag. Ingen af os, der i sin tid havde lejlighed til at følge socialistisk folkepartis negative stillingtagen til jobtilbudsordningen, som var en virkelig forbedring eller løsning på et problem, fattede en levende lyd af, hvad der egentlig foregik i hovedet på socialistisk folkeparti. Nu er vi altså blevet beroliget. Man har fået en mere realistisk, en mere positiv holdning til tingene.

Jeg vil gerne over for fru Lilli Gyldenkilde klart præcisere, at der ikke er tale om en forringelse af efterlønsordningen ved forslaget om, at man af fremtidige medlemmer kræver 10 års medlemskab i stedet for i dag 5 års medlemskab. Jeg skal også understrege – det være også sagt til hr. Kurt Hansen, selv om jeg ved, at det intet indtryk gør på hr. Kurt Hansens bedømmelse af situationen – at dette synspunkt med hensyn til forlængelsen har været kraftigt fremført af Arbejdsløshedskas-

[Arbejdsministeren]

sernes Samvirke og har været støttet af Landsorganisationen og de øvrige lønmodtagerorganisationer.

Jeg deler hr. Bolvigs synspunkt, at det var ønskeligt, at flere blev beskæftiget i den private sektor, men som jeg sagde før, skulle den omstændighed, at vi fremrykker jobtilbuddet, gøre det muligt for den private sektor at give flere jobtilbud til de langtidsledige. Jeg synes, at når man kører så stærkt fra erhvervslivets side på problemerne med at skaffe arbejdskraft, så virker det ikke overbevisende, at det er så svært at skaffe jobtilbud frem fra den private sektor. Der er jo ingen sammenhæng imellem, at man på den ene side siger, at man ikke kan skaffe arbejdskraft, og på den anden side ikke vil være med til at give arbejdstilbud, når man tager den genoptræningsydelse, der følger med, som skulle udligne eventuelle forskelle i arbejds effektivitet, i betragtning.

Jeg har sagt, hvad jeg mener om mulighederne for deltidsefterløn. Jeg mener i virkeligheden, at det er noget, vi burde arbejde mere målbevidst på at få gennemført, og jeg deltager gerne i diskussioner om, hvordan dette i givet fald kunne gøres.

Fru Mimi Jakobsen gjorde en række bemærkninger om efterlønsordningens virkninger, og jeg tilslutter mig den positive vurdering, fru Mimi Jakobsen og heldigvis en lang række andre ordførere har fremført i forbindelse med efterlønsordningen. Jeg vil gerne i den forbindelse fremdrage en enkelt ting, som måske har været overset.

Da vi i sin tid diskuterede ordningen, var mange partier inde på, at de ældre i kraft af efterlønsordningen ville blive presset ud af arbejdsmarkedet, og at man blot ville rationalisere de ældre ud. Hvad er det, der er sket i praksis? Det er det modsatte. I dag siger arbejdsgiverne, at de mister nogle af deres bedste folk i kraft af efterlønsordningen. Efterlønsordningen har i stedet for at presse folk ud af arbejdsmarkedet vist erhvervslivet og arbejdsgiverne, hvor værdifuld en arbejdskraft de ældre er, og har dermed i virkeligheden styrket de ældres placering på arbejdsmarkedet, hvad jeg anser for meget positivt.

Jeg vil gerne, hvis der var en vågen dansk dagspresse til stede her i dag, anmode om, at man i presse og i radio fortæller folk om den overgangsordning, der etableres i forbindelse med efterlønsordningen. Mange mennesker,

der i dag er medlem af en arbejdsløshedskasse og har haft en forventning om, at de kunne gå på efterløn, når de fyldte 60 år og opfyldte 5 års betingelsen, tror, at de nu berøves denne mulighed. Jeg synes, det ville være godt for at berolige disse mennesker, at man orienterer om, at det ikke ligger i regeringens forslag, at nogen bliver stillet ringere.

Jeg skal ikke føje meget til hr. Kurt Hansens billedsprog, hvor han tog sig til hovedet og rystede på det og var en vandkanon, der bukkede sammen på midten, inden han løb ud i sandet, og hvad der ellers var af ramrende billeder af venstresocialisternes springende stillingtagen til en efterlønsordning, ud over en enkelt bemærkning. Hvis man havde fulgt hr. Kurt Hansens og venstresocialisternes anvisninger på, hvordan en efterlønsordning skulle se ud, og havde gjort det til en betingelse for overhovedet at få en efterlønsordning, så ville vi aldrig nogen sinde i dette folketing have haft et flertal for gennemførelsen af den. Aldrig. Derfor er det efter min opfattelse ukorrekt, når venstresocialisterne hævder, at de altid stemmer for selv det mindste fremskridt. De stemte ikke for efterlønsordningen, og man må fortolke hr. Kurt Hansens bemærkninger her i dag sådan, at det var lidt bedre, hvis vi ikke havde den nuværende efterlønsordning på arbejdsmarkedet, for hvis hr. Kurt Hansen havde ment, at det var et fremskridt, ville han selvfølgelig også have stemt for den i sin tid. Jeg tror ikke, at man ude på arbejdsmarkedet skylder hr. Kurt Hansen og venstresocialisterne ret meget i forbindelse med efterlønsordningen.

Jeg kan sige til hr. Poul H. Møller, at ingen bringes i vanskeligheder ved den skæringsdato, der her er opstillet, som i god tro har meldt sig ind i en arbejdsløshedskasse, har indrettet deres tilværelse efter at kunne gå på efterløn efter 5 års medlemskab, når de var fyldt 60 år. De »reddes« alle sammen, de omfattes alle sammen af overgangsordningen. Jeg kan sige til hr. Poul H. Møller, at vi tidligere har brugt forslagets fremsættelsestidspunkt som skæringstidspunkt for en overgangsordning. Jeg henviser her til, hvad vi i sin tid gjorde for de selvstændige erhvervsdrivende.

Til hr. Kurt Hansen og andre, som var inde på spørgsmålet om sanktioner over for langtidsledige, der afslår det fremrykkede jobtilbud, skal jeg sige, at det er regeringens

[Arbejdsministeren]

opfattelse, at der ikke umiddelbart kan knyttes en almindelig vægringsstraf til dette, men at det selvfølgelig kan give anledning til overvejelser med hensyn til, om de pågældende overhovedet står til rådighed for arbejdsmarkedet. Det er dette spørgsmål, som jo sædvanemæssigt afklares og behandles af arbejdsmarkedets parter i Landsarbejdsnævnet i forbindelse med arbejdsdirektøren, vi har lagt op til, og det er også det, der fremgår af bemærkningerne.

Hr. Mølgaard var inde på, at efterlønsordningen skulle være en ret for folk efter arbejdsmedicinske kriterier. Jeg vil gerne vende mig imod denne tankegang. Jeg tror netop, at det positive ved efterlønsordningen er retten dertil, hvor folk selv tager stilling til, om de vil gå på efterløn eller ej, og ikke skal igennem en omfattende og besværlig vurdering og procedure ved ansatte med særlig sagskundskab i de kommunale forvaltninger, inden de allernådigst kan bevilges efterløn. Her er der tale om en ret på arbejdsmarkedet, og dette retsprincip vil jeg personlig meget nødig undvære i efterlønsordningen.

Jeg slutter med at gentage, hvad jeg startede med at sige, at jeg har været meget glad for at overvære denne førstebehandling og den positive modtagelse, regeringens forslag har fået.

Kurt Hansen (VS):

Først om efterlønsordningen. Dengang den blev vedtaget, såvel som nu, har jeg klart sagt, at vi fandt, at den var for dårlig. Der var nogle tvangselementer i den, som gjorde, at vi ikke kunne stemme for den. Vi undlod at stemme. Vi sagde, at der er forbedringer i den, men der er nogle tvangselementer, som vi ikke vil lægge ryg til. Det var det, der bevirkede, at vi undlod at stemme. Det skal naturligvis ikke føre til, at vi ikke vil forsvare de forbedringer, der trods alt er, når man forsøger at udhule forbedringerne og opretholde tvangsbestemmelserne.

Så vil jeg sige til arbejdsministeren, at det naturligvis er VS, der på baggrund af en vurdering afgør, hvordan vi ser de mindste forbedringer, og hvordan og hvorledes vi til syvende og sidst afgør, hvordan vi vil stemme.

Jeg synes, det var en interessant bemærkning, arbejdsministeren kom med i forbindelse med svaret til mig om sanktionerne over

for dem, der måtte sig nej til det fremrykkede jobtilbud. Jeg forstod på arbejdsministeren, at det ikke umiddelbart var planen, at det skulle være de to ugers karantæner, der skulle være straffen, men at det snarere skulle være noget med en vurdering med hensyn til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Så er det, vi kommer ind på § 65, den § 65, der skal bruges til i løbet af nogle få år at drøne 10.000–15.000 mennesker ud af arbejdsmarkedet, som LO-økonom Gunner Iversen har sagt det i sidste nummer af Nyt fra arbejdsdirektoratet, og som arbejdsminister Svend Auken stort set har bakket op i nogle tilslørede vendinger i et svar på et spørgsmål fra VS.

Hvad betyder det så? Det betyder alt i alt, at disse mennesker, der siger nej til denne jobtilbudsordning, der bliver rykket frem, selv skal skaffe sig 5 ugers arbejde, for det er det krav, man vil stille op i forhold til § 65. De må jo vise, at de står til rådighed for arbejdsmarkedet, og derfor skal de skaffe sig selv 5 ugers arbejde. Det er jo det krav, vi ved vil blive stillet op ifølge § 65.

Hvis det er rigtigt, så tror jeg, at LO-økonom Gunner Iversen skyder meget lavt i sine vurderinger af, at det er 10.000–15.000, der skal sorteres væk fra arbejdsmarkedet de næste 3–4 år. Så vil det blive tal af langt større størrelsesorden. 21.000 mister dagpengereetten om året, siger arbejdsministeren i bemærkningerne, og man regner med, at 14.000 af disse vil gå ind på ordningen. Sådan sjusser man sig frem til det. Det vil sige, at der de næste 3–4 år skal 7.000 ud af arbejdsmarkedet om året på baggrund af, at de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, for arbejdsministeren drømmer selvfølgelig heller ikke om, at det er muligt at skaffe sig selv 5 ugers arbejde i en situation, hvor det alt i alt er temmelig umuligt at få noget arbejde.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Når jeg tager ordet igen, så er det ikke, fordi jeg vil genere nogen ved at forlænge debatten. Jeg ved godt, at alle gerne vil hjem, men jeg synes dog, der var et par bemærkninger, der gav mig anledning til at komme herop.

Det ene er, at arbejdsministeren gav udtryk for i form af en kompliment, at vi åbent var blevet klogere i SF, at han ikke rig-

[Lilli Gyldenkilde]

tig fattede, hvad der skete i SF på et givet tidspunkt. Nu kan der jo nok skrives mange A-4 ark om, hvor meget arbejdsministeren fatter af, hvad der sker i SF, det skal jeg ikke kommentere. Men ligefrem at tage imod komplimenten kan jeg altså heller ikke, for der er ikke sket noget skift i vores holdning til dette.

Det er helt givet, at den historiske sandhed må frem på et eller andet tidspunkt, og den er altså, at forslaget i sin tid blev fremsat som et forslag om efterløn, om jobtilbud. Det var tæt kædet sammen. Det lykkedes de borgerlige partier at få socialdemokratiet til at gå fra efterlønnen på det tidspunkt, og vi frygtede i SF, at de bare fik puttet jobtilbudsordningen igennem, som vi bestemt ikke ser som nogen åbenbaring, det må siges, vi har mange kritiske bemærkninger til den. Og så solgte man efterlønnen.

Det var det, der var anledningen til vores stilling i sin tid. Det er den korrekte og den historiske sandhed om dette punkt, og det synes jeg også må frem. Jeg vil godt præcisere de ting, jeg sagde før, da jeg havde ordet, nemlig at vi finder, der er mange kritiske bemærkninger at gøre om jobtilbudsordningen, men vi ser altså også, at der er nogle ting i den, som kan bevirke, at nogle mennesker ikke falder for 26 ugers reglen.

Det andet, jeg ville sige, var, at jeg har bemærket, at flere af de partier, der plejer at påkalde sig den personlige frihed og taler om, hvor meget den betyder, har haft meget travlt med at tale om sanktioner i forbindelse med denne jobtilbudsordning. Jeg må udtrykke min frygt for, at der skal ske nogle ændringer, der indebærer, at man iværksætter sanktioner over for folk, som ikke vil tage imod et givet tilbud.

Jeg må gøre arbejdsministeren opmærksom på, at han i anden forbindelse ofte siger, at man ikke bare kan skalte og valte med folk. Derfor ønsker arbejdsministeren nogle tryghedsordninger for folk, og det gør vi sådan set også i SF. Men vi finder heller ikke, at der skal skaltes og valtes med folk som en slags andenklassens mennesker, fordi de er arbejdsløse. Derfor vil vi godt advare imod, at man sætter nogle sanktionsbestemmelser ind, og så udtrykke, ikke undren over, at der er nogle borgerlige partier, der fremfører disse tanker, men dog sige, at det er tankevæk-

kende, at den personlige frihed ikke skal gælde for arbejdsløse.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg skal gøre det ganske kort og sige – for nu igen at bruge hr. Kurt Hansens malende sprogbrug, og jeg vil gerne understrege over for formanden, at det er et citat – at det ikke er meningen, at 7.000 mennesker skal »drønes ud af arbejdsmarkedet« hvert år i kraft af denne ordning. Jeg vil gøre opmærksom på over for hr. Kurt Hansen, at i et system, hvor vi ingen sanktionsbestemmelser har haft, har 30.000 mennesker fået et jobtilbud, og kun 18.000 ønskede at gøre brug af det, mange fordi de selv har skaffet sig et stykke arbejde, og mange fordi de har ønsket at forlade arbejdsmarkedet. Det synes jeg ikke at man kan kalde at »drøne folk ud af arbejdsmarkedet«. Vi tilsigter i virkeligheden ingen ændring i dette forhold.

Til sidst vil jeg kun sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg ikke mener, det er at skalte og valte med arbejdsløse at skaffe dem et stykke arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Som tidligere meddelt udgår de sidste 3 sager af dagsordenen.

Der er herefter ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Erhard Jakobsen* har meddelt mig, at han som følge af deltagelse i møder i Europa-Parlamentet ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov, jfr. valglo-

[Anden næstformand]

vens § 84, stk. 3, 2. pkt., fra og med den 18. maj samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Forsvarsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til værnepligtslov. (Lovforslag nr. L 110).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Kommunaludvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i kommuner og amtskommuner. (Lovforslag nr. L 157).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter. (Lovforslag nr. L 167).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (9/5 80):

Udtræder: Lis Starcke

Nyt medl.: Mølgaard

Udenrigsudvalget (9/5 80):

Udtræder: Ib Christensen

Nyt medl.: Lis Starcke

Folketingets næste møde afholdes mandag den 12. maj kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 17.51
